

Değerli Basın Mensupları;

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası 6235 sayılı kanun ile kurulmuş kamu tüzel kişiliğine haiz bir meslek örgütü olup görevleri arasında “kendi mesleki uzmanlık alanlarında kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği yapmak, kamuyu ve toplumu bilgilendirmek, buna ilişkin görüşlerini paylaşmak” yer almaktadır. Bu kapsamda 1999 Gölcük depreminin yıl dönümü olan 17 Ağustos tarihinde, “doğa kaynaklı olayların afete dönüşmemesi, afet risklerine karşı etkin bir mevzuat altyapısını, güçlü kurumsal yapılanmayı, afet güvenliğini önceleyen bir ekonomiyi, tedbirleri kararlılıkla uygulayan bir bürokrasiyi ve afet farkındalığı yüksek bir toplumu” oluşturmak düşüncesi ile sizlerle bir araya geldik.

Çünkü 1999 Gölcük Depremi 20 bin civarında insanımızı hayattan koparmış, 50 binin üzerinde yurttaşımızın yaralanmasına sebep olmuştur. 113 bin yapı yıkılmış ve 365 bin bina hasar görmüştür. 1999 depremlerinin can ve mal kayıplarının yanı sıra ekonomiye de etkisi büyük olmuş, bu depremler 2001 ekonomik krizinin önemli sebeplerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Marmara Depremi sonrasında ülkemizin depreme bakış açısının değişmesinde bir milat olacağını umut ettik. Depremlere karşı hazırlığın toplumsal bir farkındalıkla, mevzuattan uygulamaya kadar her kademedede yeniden yapılanma ve dönüşüm ile mümkün olabileceğini sizler aracılığı ile tüm kamuoyuna duyurmaya çalıştık.

Bugün gelinen noktada son olmasını umut ettiğimiz 6 Şubat'ı anlatmak zorunda kalıyoruz.

6 Şubat 2023 tarihinde saat 04.17'de merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi olan 7,7 büyüklüğünde ve 9 saat sonrasında, merkez üssü Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesi olan 7,6 büyüklüğünde iki deprem meydana geldi. Bu iki büyük deprem başta Kahramanmaraş ve Hatay olmak üzere Adıyaman, Gaziantep, Malatya, Kilis, Diyarbakır, Adana, Osmaniye, Şanlıurfa ve Elazığ olmak üzere 11 ilimizi etkiledi.

10 ilimizde 3 ay süreyle olağanüstü hâl ve hayatını kaybedenler için yedi gün, ulusal yas ilan edilmesine karar verildi. Deprem bölgesi için, acil durumlarda uluslararası kuruluş ve ülkelerden yardım çağrılarını kapsayan en yüksek acil durum olan 4. seviye alarm ilan edilirken bir çok farklı ülkeden gelen ekipler arama kurtarma çalışmalarına dahil oldular.

Depremler sonucunda Türkiye'de resmî rakamlara göre en az 50 bin 783 kişi hayatını kaybetti, toplam 122 binden fazla insanımız ise yaralandı. Türkiye'de birçok tarihî yapı da dahil 35 binden fazla bina yıkıldı ve 300 bine yakın bina ağır hasar aldı. Afet sonrası 2 milyondan fazla kişi barınma sorunu yaşarken en az 5 milyon kişi farklı bölgelere göç etmek zorunda kaldı.

Kamuoyuna yansıyan 2023yılı Meclis Deprem Araştırma Komisyonu'nun raporuna göre depremin toplam maliyeti Türkiye'de 104 milyar \$ oldu. Bu yönü ile 6 Şubat Kahramanmaraş Depremleri ve 20 Şubat Hatay Depreminin yaratmış olduğu toplam maliyet ne yazık ki 17 Ağustos Marmara Depreminin yaklaşık 5 katı büyüklüğündedir.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Genel Merkezimiz, Ekim 2020'de İzmir'de meydana gelen depremin ardından can ve mal kayıplarını da dikkate alarak kendi alanında yetkin çok sayıdaki bilim insanında içinde yer aldığı "Deprem Danışma Kurulu" oluşturmuştur.

Odamız Deprem Danışma kurulunun yaptığı toplantı ve değerlendirmeler sonucunda; ülkemiz deprem gerçeğinin topluma ve ilgililere doğru anlatılması, kentlerimiz için birer tehlike kaynağı olan fayların konumu ile hangi yerleşim birimlerini doğrudan etkilediğini de dikkate alarak, Kahramanmaraş ve Hatay illerinin de olduğu 18 kente ait raporlarını 2021 yılı ilk yarısında tamamladılar. Bu raporlar Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı, TBMM'de grubu bulunan beş siyasi partinin genel başkanı, ilgili

bakanlıklar, belediye başkanları ve kentlerin tüm milletvekillerine gönderdi. **Uyarı niteliğinde ve olası bir depremin sonuçlarına dair çerçeve çizen, 400'e yakın isme gönderilen bu raporlara bir yetkili dahi yanıt vermemiştir.**

Yine bu kapsamda "İl merkezinin 10-11 km kadar güneyinden geçen Doğu Anadolu Fayının Pazarcık ya da Türkoğlu segmenti 1513 yılından bu yana yıkıcı deprem üretmemiş, 7,4 büyüklüğüne varacak bir deprem üretme kapasitesine sahip bir faydır ve Türkiye'nin üzerinde deprem beklentisi olan önemli sismik boşlularından biridir." ifadesinin yer aldığı "Fay Üzerinde Yaşayan Kentlerimiz-Kahramanmaraş Raporu" yayımlanmış ve ilgililere üst yazı ile gönderilmiştir.

Depremden yaklaşık iki yıl önce 02.03.2021 tarihinde yayınlanan ve geri dönüşün olmadığı 11 sayfalık bu rapor ile **depremin zamanı ve büyüklüğü hariç olacağı öngörülüyordu ve bunu "Yapının depreme dayanıklılığı hususu malikin sorumluluğundadır" ibaresini de ekleyerek imar affı çıkarmış olan devlet yönetim kademelerindeki herkes biliyordu.**

6 Şubat Depremlerinin hemen ardından haftalar boyunca tüm basın-yayın kuruluşlarında ülkemizin bulunduğu coğrafyanın jeolojik, jeomorfolojik ve tektonik yapısı gereği depremselliği, fay hatları, levha hareketleri, zeminin önemi enine boyuna irdelenmiştir. Odamız konuyla ilgili yapılması gerekenleri, yıkımın nedenlerini tüm açıklığıyla ortaya koymuştur. **Ne var ki depremin üzerinden 1 yıl geçmesine rağmen konu kamuoyunda "ASRIN FELAKETİ" olarak hafızalara yerleşmiştir.**

Yakın tarihimizin en yıkıcı depremlerinden olan 17 Ağustos Marmara Depreminin üzerinden yaklaşık 24 yıl, 6 Şubat depremlerinin üzerinden ise tam bir yıl geçti. Söz konusu depremlerin, aletsel dönemde kayıtlara geçen ülkemizin yaşadığı en büyük depremlerden olduğu bir gerçektir. Ancak ortaya çıkan can ve mal kayıplarının nedeni olarak depremlerin büyüklüklerine vurgu yapılması, **şimdiye kadar çoktan alınması gereken önlemleri almayan, bilime, mühendisliğe, meslek odamıza ve meslektaşlarımızın uyarılarına kulaklarını tıkayan anlayışın sığındığı bahaneden öte bir anlam ifade etmemektedir.**

Deprem; güneşin doğup batması, yağmurun ve karın yağması gibi bir doğa olayıdır. İnsanlık tarihi bu doğa olayları ile yaşayagelmiş ve bunları önleyemeyeceğini öğrenmiştir. Ülke topraklarımızın ve nüfusun çok büyük çoğunluğu deprem kuşağında yaşamaktadır. Bizler de bu gerçeğe yaşamayı sürdürmek zorundayız. **Deprem bir afet değildir. Afetlerin, toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı, doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaylar olduğu unutulmamalıdır.**

"ASRIN FELAKETİ" anlayışı yerine, afetlerle baş edebilme yeteneğinin ve kapasitesinin geliştirilmesi yani **güvenli ve dirençli kentleşme** önceliğimiz olmalıdır.

Her türlü tehlike ve tehdit karşısında, etkilenme olasılığına sahip yerleşmelerin, toplumların ve tüm sistemlerin; kendilerini koruma, sistemin işleyişini güvence altına alma, kısa sürede yeniden yapılanma ve değişime uyum sağlama için gerekli kaynaklara sahip olması ve bu kaynakları etkin kullanım becerisi ile **afetlere karşı dirençli kentler inşa etmek zorundayız.**

Dirençli kent temel işlevlerini, yapılarını ve kimliğini korurken, sürekli değişim karşısında uyum sağlayıp gelişmeyi sürdüren, herhangi bir ani olumsuzluğun ya da istenmeyen olayın üstesinden gelmeye hazır bir kent olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda "Kentsel Dirençlilik", tehlike ve riskleri tanımlamayı, değerlendirmeyi, zarar görübilirliği azaltmayı, dayanıklılığı, uyum kapasitesini ve acil durum hazırlığını arttırmayı gerektirir.

Şehirlerimizin afetlere dirençli bir anlayışla planlanabilmesi, afet gerçekleşmeden önce şehrin sistemsel işleyişine ve mekânsal kurgusuna yönelik kararların alınması ile mümkün olabilmektedir.

Kentsel risklere yönelik bu kararların ve önlemlerin afetler öncesinde alınması durumunda, yerleşmeleri oluşturan yapılar, yeşil alanlar, okullar, hastaneler, karakollar, camiler gibi ortak kullanım alanları, sanayi ve diğer çalışma alanları, doğalgaz hatları, yollar ve benzeri yapıların afetlere karşı zarar görebilirliğini azaltabileceğini biliyoruz.

Hasar görebilirliği artıran faktörlerin başında özellikle jeolojik açıdan sakıncalı alanlar üzerinde düzensiz, plansız ve yoğun yapılaşma gelmektedir. Bu nedenle planlama ve yapılaşma ile ilgili stratejiler ve politikaların “afete dirençli yapılaşma” konusunda **gerekli sorumlulukları üstlenmiş bir yönetim anlayışının** benimsenmesi ve hayata geçirilmesi gerekmektedir.

SONUÇ OLARAK AFETLERE KARŞI DİRENÇLİ KENTLER İÇİN

- Sağlam, kararlı ve istikrarlı bir siyasi irade ile toplumun ihtiyaç ve menfaatlerini gözeten, meselelere bütüncül ve bilimsel bakabilen politik bir anlayışa ihtiyaç vardır.
- Şehrin kapasite ve kaynaklarına bağlı olarak, meslek odalarının, üniversitelerin, toplumun ve karar vericilerin hep birlikte katılımcı bir modelle rant kaygısından uzak, bilimin ve mühendisliğin ışığında şehirleri planlamaları gerekmektedir.
- İmar planları doğayı ve toplumsal yaşamı etkileyen, şekillendiren bütüncül planlardır. Afet risk haritaları, mikro bölgeleme çalışmaları, büyüme projeksiyonları, ulaşım ve altyapı planları gibi alt çalışmalar, bilimsel ve teknik içerikli, çok yönlü, çok bileşenli çalışmalardır. Bu kriterlere göre hazırlanmayan veya özel uygulamalarla sürekli delinen/değiştirilen planlar, sağlıklı kentleşmeyi olumsuz etkilemektedir. İmar planlarının sağlıklı bir şekilde oluşturulması ve sürdürülmesi nitelikli katılımcılıkla mümkündür.
- Yetkin ve hesap verebilir bir yerel yönetim anlayışı hâkim kılınmalıdır.
- Tarımsal ve riskli alanların yapılaşmaya açılması sınırlandırılmalı, sorunlu ve zayıf zeminlerde yüksek katlı konut ve benzeri yapılar için yapı izni verilmemelidir. İstisnai durumlarda kural ve kriterler titizlikle belirlenmeli ve denetlenmelidir.
- İster yeni alanlar üzerinde yapılan çalışmalar, ister mevcut planlar üzerindeki tadilatlar olsun her türlü imar çalışması şeffaf, katılımcı ve tekniğine uygun olmak zorundadır.
- Özellikle çok katlı konut yapılarında yapısal düzensizlik yaratan uygulamalara son verilmelidir.
- Sağlıklı yapılaşma, nitelikli mesleki hizmetler, nitelikli müteahhitlik ve nitelikli kamusal denetim sağlanmalıdır
- Jeolojik–jeoteknik ve mikro bölgeleme etüt raporlarında imar planlarında risklerin azaltılması için yapılacak çalışmalar kapsamlı olarak belirtilmelidir (örn. Yerleşime uygunluk durumuna göre yapı kat sayılarının belirlenmesi).
- İmar mevzuatı, çoklu afet riskleri dikkate alınarak planlama, uygulama, denetim ve yaptırım konuları itibarıyla tekrar ele alınmalı, Mekânsal Planlama Yapım Yönetmeliği risk azaltım kriterlerine göre geliştirilmelidir.
- Jeolojik etüt ve mikro bölgeleme çalışmalarıyla afet riskleri dikkate alınarak şehirlerin tarihi, sosyal, kültürel dokuları ve sektörel gelişme stratejileri doğrultusunda mekânsal planlar yeniden yapılmalı, zemin özelliği dikkate alınarak imara kapatılacak yerler belirlenmelidir.
- Temel zemin etütlerini yerinde denetim yapacak yeterli sayı ve yetkinlikte Jeoloji Mühendisi istihdamı olmayan belediyelerde ruhsat verme işlemi, personel sayısını tamamlayana kadar askıya alınmalıdır.
- Afetlere hazırlık çalışmaları kaynak ve zaman gerektiren uzun soluklu çalışmalardır. Dolayısıyla gerek merkezi, gerekse yerel yöneticilerin kendi dönemlerinde esnetip gevşetmeyeceği yasal düzenlemeler yapılmalı, kaynakların doğru ve yerinde kullanımı için önlemler alınmalı, aksine davranışların hukuki ve cezai yaptırımları olmalıdır.

Son olarak depremde yaşamını yitirenlere buradan bir kez daha Allah'tan rahmet, yaralanan vatandaşlarımız ile depremden etkilenen bütün bölge halkına bir kez daha geçmiş olsun dilekelerimizi iletiyoruz.

Kamuoyuna Saygılarımızla.

Jeoloji Mühendisleri Odası Antalya Şubesi Yönetim Kurulu